

Lausunto koskien hallituksen esitystä 16/2018

Eduskunnan lakivaliokunta 23.5.2018

Margit Tepponen
Sosiaali- ja potilasasiamies

Sosiaalialan osaamiskeskus Sosiaalitaito –
Socialkompetens

Näkökulmana sosiaalihuollon asiakkaan asema lakiehdotuksessa

- Perustuslakivaliokunnan aiemmat huomiot asiakkaan oikeusturvan suhteen ovat hyvin oleellisia ja osittain vielä ratkaisematta!
- Lain vaikeaselkoisuus ja epätarkkuus vaarantaisivat asiakkaan oikeusturvan sekä lisääisivät ongelmia käytännön työssä.
 - Ehdotus jättää liikaa soveltamisvaraa keskeisissä asioissa.
 - Ehdotus ei ole riittävän selkeä.
 - Sekä lainsoveltajan että asiakkaan täytyy ymmärtää lainsäädäntöä.

Lain vaikeaselkoisuus ja epätarkkuus lisäisivät ongelmia käytännön työssä

- Lainsäädäntö jättää paljon avoimia kysymyksiä käytännön näkökulmasta.
- Haluan kiinnittää huomionne muun muassa seuraaviin asioihin:
 - A. *Neuvonta- ja ohjaustehtävät (32 §) ovat keskeisessä roolissa ehdotetussa lainsäädännössä - .*
 - B. *Asiakassuunnitelma on keskeinen dokumentti sosiaalihuollossa – miten sen sitovuus varmistetaan.*
 - C. *Sekava muutoksenhakulainsäädäntö vaarantaa asiakkaan oikeusturvan*
- **Säätely jättää liikaa soveltamisvaraa ja on epäselvää -
kaipaa tarkennusta!**

A) Neuvonta- ja ohjaustehtävät (32 §) ovat lakiehdotuksessa keskeisessä roolissa - niiden sääntely kaipaa tarkennusta

- Myös suoran valinnan keskuksissa toimivat neuvojat/ohjaajat ovat keskeisessä roolissa *ohjaamassa asiakkaita eri palveluihin* – sekä omiinsa että maakunnan liikelaitoksen.
- **Oleellista on varmistaa, että**
 - ▣ **suoran valinnan sote-keskuksilla on tosiasiasa motivaatiota toteuttaa neuvonta- ja ohjaustehtäviä lain edellyttämällä tavalla**
 - ▣ **neuvojilla/ohjaajilla on tehtävän vaatima riittävä osaaminen sekä tieto.**

B) Asiakassuunnitelma on keskeinen dokumentti - silti sääntely vaikuttaa keskeneräiseltä 1 / 2

- Miten varmistetaan, että asiakkaalla ei ole useita päällekkäisiä suunnitelmia?
- Entä jos asiakassuunnitelmaa ei tehdä lainkaan?
 - Kuka tai mikä taho voi tehdä ratkaisun asiakassuunnitelman tarpeettomuudesta?
 - Onko asiakkaalla mahdollisuus vaatia suunnitelmaa? Mikä on tämän prosessi?
 - Miten asiakkaan palvelut sovitetaan yhteen ilman suunnitelmaa?
 - Miten vaikuttavuutta voidaan arvioida, jos suunnitelma ja sen myötä myös tavoitteet puuttuvat?
- **Oleellista on varmistaa asiakassuunnitelman sitovuus**
 - **liikelaitoksessa**
 - **suoran valinnan keskuksissa**
 - **näiden keskinäisessä yhteistyössä**

B) Asiakassuunnitelma on keskeinen dokumentti – silti sääntely vaikuttaa keskeneräiseltä 2/2

- Esim. asiakassuunnitelman laatiminen suoran valinnan sote-keskuksissa:
 - *"Pykälän (33 §) 2 momentin mukaan suoran valinnan palveluntuottajan olisi laadittava palvelutarpeen arviointiin pohjautuvaan 5 §:ssä tarkoitettuun asiakassuunnitelmaan asiakkaalle annettavia suoran valinnan palveluja koskeva osuus siten kuin siitä erikseen säädetään. Asiakassuunnitelman laatimisesta yhdessä asiakkaan kanssa on noudatettava niitä velvoitteita, joista säädetään 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainituissa erityislajeissa. **Mainittuja erityislakien säännöksiä tullaan jatkossa tarkentamaan suoran valinnan palvelujen osalta.**"*
- Hyväksytäänkö laki ennen kun muita lakeja on tarkennettu?

C) Ehdotuksen perusteella muutoksenhakua koskeva lainsäädäntö monimutkaistuisi

- Muutoksenhakua koskeva sääntely on sekavaa ja sisältää paljon viittauksia muualle lainsäädäntöön.
- Käytännössä jo nykyinen lainsäädäntö on aiheuttanut tilanteita, joissa kunta on soveltanut vahingossa väärää lainsäädäntöä muutoksenhaussa.
 - Ehdotettu lainsäädäntö lisää sekaannuksen vaaraa entisestään.
- **Oleellista on varmistaa, että tulevassa lainsäädännössä:**
 - Kaikissa yksilöä koskevissa sosiaalihuollon päätöksissä säilyy 30 vuorokauden muutoksenhakuaika JA
 - Tämä on helposti ymmärrettävissä lainsäädännöstä.